

Білокопитов В.І.

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри іноземних мов

Сумський національний аграрний університет

ПЕРІОД СТРУКТУРНО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН У ПРОЦЕСІ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

До підписання Болонської декларації (80–90-ті роки XX ст.) виокремились у перший *підготовчо-експериментальний* етап розвитку процесу забезпечення якості вищої освіти, про що свідчить створення мереж із забезпечення якості вищої освіти, розробка теоретичних та організаційних засад процесу забезпечення якості вищої освіти, проведення масштабних пілотних експериментів національного рівня в цьому напрямі.

Другий етап (1999–2001 рр.) розвитку процесу забезпечення якості вищої освіти став *етапом інтеграції зусиль суб'єктів процесу забезпечення якості вищої освіти*, підтвердженням чого стало об'єднання зусиль урядів, вищих навчальних закладів, представників студентства, бізнесових структур учасників Болонського процесу, підтвердження прямої залежності успішності процесу інтернаціоналізації вищої освіти від її якості тощо.

Початком третього етапу процесу забезпечення якості вищої освіти став саміт міністрів вищої освіти у Празі (2001 р.), де розглядався структурно-організаційний вимір забезпечення якості вищої освіти (впровадження Європейської кредитно-трансферної системи, заохочення мобільності студентів, викладачів, створення стратегій навчання впродовж життя).

Міністри освіти країн-членів Болонського клубу підтвердили, що слід і надалі докладати зусиль для забезпечення мобільності студентів, викладачів, науковців та адміністративних працівників з метою надання можливості скористатися багатством Європейського простору вищої освіти, охоплюючи розмаїття культур, мов та систем вищої освіти. Освітні політики визнали, що подальшими кроками на шляху розвитку міжнародного виміру забезпечення якості вищої освіти стали: 1) ухвалення системи академічних ступенів, що є подібними (поєднання переваг існуючого національного законодавства і нових

європейських інструментів, спрямованих на полегшення академічного та професійного визнання академічних ступенів таким чином, щоб громадяни могли ефективно використовувати свої кваліфікації, вміння і навички у зоні європейської вищої освіти); 2) ухвалення системи, заснованої на двох основних циклах (програми, що ведуть до академічного ступеня, можуть мати різну орієнтацію та різні конфігурації для пристосування до різноманітності індивідуумів, до потреб навчального процесу й ринку праці); 3) установа системи кредитів (для більшої гнучкості процесів навчання й отримання кваліфікацій передбачалося встановлення спільних рис, підтриманих кредитною системою, яка повинна полегшити доступ студентів до європейського ринку праці і розширити привабливість та конкурентоспроможність європейської вищої освіти); 4) сприяння мобільності (усунення будь-яких перешкод вільному пересуванню студентів, викладачів, дослідників та адміністративних працівників); 5) сприяння європейській співпраці у процесі забезпечення якості (сумлінна співпраця між асоціаціями з забезпечення якості, необхідність активної європейської співпраці та взаємної довіри в ухваленні національних систем забезпечення якості, поширення серед вищих навчальних закладів прикладів позитивного досвіду); 6) сприяння європейському підходу до вищої освіти (підсилення європейського виміру вищої освіти, що стосується як змісту, організаційних засад, так і якості освітніх послуг). Особливо схвально було відзначено енергійну роботу організаторів процесу з забезпечення якості [1, 4].

Слід зазначити, що для подальшого успішного розвитку процесу забезпечення якості вищої освіти дуже важливим було прийняття рішення про групу супроводу Болонського процесу, до якої увійшли Європейська асоціація з забезпечення якості (ЄМЗЯ), Європейська асоціація вищих навчальних закладів (ЄАВНЗ), Європейська асоціація університетів (ЄАУ), Європейський студентський союз (ЄСС), яка отримала назву Група Є-4.

Важливо звернути увагу на висновок саміту, в якому було зазначено, що процес забезпечення якості вищої освіти відбувається і повинен відбуватися на

трьох рівнях: 1) на рівні Європи процес реалізують Група Є-4, Рада Європи, Європейський центр вищої освіти ЮНЕСКО, Союз конфедерацій промисловців та роботодавців Європи; 2) на національному рівні процес забезпечують уряди відповідних країн, міністри вищої освіти, ректори університетів, студентські спілки; 3) на інституційному рівні реформи підтримують окремі вищі навчальні заклади, студенти, викладацький склад тощо. Вищі навчальні заклади створюють свої системи забезпечення якості, які відповідають вимогам суспільства.

Суттєвими подіями цього етапу процесу забезпечення якості вищої освіти стали конвенції, прийняті в м. Грац і м. Глазго та проект ЄАУ «Культура якості» (*Quality Culture Project*). Важливість проекту полягає в тому, що він актуалізував такі завдання Болонського процесу, як досягнення більшої прозорості та привабливості європейської вищої освіти; сприяння усвідомленню ВНЗ потреби в розвитку внутрішньої інституційної культури якості. Вибір назви проекту «Культура якості» був дуже виваженим. Говорячи про якість, як правило, звертаються до таких понять, як «контроль якості», «механізми якості» «менеджмент якості» тощо. Ці поняття не є нейтральними або проміжними. Термін «культура якості» був обраний для того, щоб визначити зміст поняття якості як загальну цінність і колективну відповідальність усіх суб'єктів діяльності вищого навчального закладу, включаючи студентів і адміністрацію [2, 444].

Схарактеризовані вище реформи, що відбулись у хронологічних рамках 2001–2003 рр. спонукають назвати третій період – *період структурно-організаційних змін у процесі забезпечення якості вищої освіти*.

ЛІТЕРАТУРА

1. Prague Communiqué of the meeting of European Ministers in Charge of Higher Education [Electronic resource]. – URL : <http://www.moveonnet.eu/institutions/documents/bologna>
2. Gvaramadze I. From Quality Assurance to Quality Enhancement in the European Higher Education Area / I. Gvaramadze // European Journal of Education. – 2008. – Vol. 43, N 4. – P. 443–455.